

osvedčená

viera

Slová kázňového textu sa nachádzajú v **liste Jk 2, 14. 26:**

**Čo je platné, bratia moji, keď niekto povie, že má vieru,
ale nemá skutky? Či ho (takáto) viera môže spasť?
Lebo ako telo bez ducha je mŕtve, tak je mŕtva aj viera
bez skutkov.**

Milí bratia a milé sestry,

kto navštevoval počas strednej školy debatnú ligu, tomu je dobre známe, že je počas diskusie dôležité sledovať si vlastnú tézu a na nej zakladať celú svoju argumentáciu. Nie je ani tak dôležité, či sa s prezentovaným názorom v téze stotožňujem, dôležité je ho obhajovať všetkými možnými prostriedkami tak, aby som bol v závere úspešný a vyhral.

S podobným princípom sa stretávame v dnešnej spoločnosti bežne.

Nie je dôležité, čo tvrdím, ale čo môžem týmto tvrdením dosiahnuť a získať. Pravda nie je tou najdôležitejšou kategóriou. V sledovaní pravdy môže padnúť môj ideál prezentovaný ako absolútna pravda. Pravda mi nastaví zrkadlo o sebe samom, v ktorom sa nechcem vidieť, aký skutočne som. V pravde môžem stratiť svoje pohodlie, ktoré si vo vedomom, nevedomom alebo podvedomom klame tak úzkostlivo strážim. Takýmto spôsobom dochádza častokrát k nebezpečnému čierno-bielemu videniu sveta, ktorý čierno-biely zďaleka nie je a pravda stojí neraz niekde pomedzi.

Netýka sa to len sekulárneho sveta a najmä politického diania v ňom, ale aj diania priamo v živote cirkvi. V nej sa taktiež v každej dobe nájdu takí, ktorí sú presvedčení o správnosti svojej vízie cirkvi a o forme svojej viery ako jedinej pravej a pred Bohom hodnej. Máme s tým nemalé skúsenosti vo vlastných kruhoch. Mnoho sa na rôznych fórach hovorí aj o vnútornej obnove cirkvi, ale mnohokrát chýba otvorenosť v diskusii, ochota ku kompromisu a schopnosť prijať myšlienky a názory toho druhého ako tie, ktoré môžu byť taktiež správne a prínosné. Vzniká tak zášť, vzájomná nevraživosť, vnútorný bratsko-sesterský nešvár. Malo by nás to bolieť.

Reformačný proces bol aj o dišputách – v istom zmysle prirovnateľný k spomínanej debatnej lige – ale predovšetkým o otvorenosti pravde a o hľadaní pravdy, ktorá vychádza z Písma.

Pamiatka reformácie nás vedie k autenticite našej viery a otvorenosti pravde, nie k vytváraní vlastných právd, a to v každej dobe, ktorá so sebou prináša nové výzvy a problémy v spoločnosti.

Vybraný biblický text pôsobí pre luteránske ucho do určitej miery takpovediac provokačne. Týka sa polemiky skutkov a viery v učení o ospravedlnení a predstavoval v reformačnej diskusii protipól k Pavlovmu učeniu o ospravedlnení jedine milosťou skrze vieru v Ježiša Krista. Dr. M. Luther ho vo svojej dobe nazýva slamenou epištolou, avšak v zápase a snahe o pravdu v svojej dobe pohltenej cirkevnou praxou s dôrazom na záslužnosť skutkov vo veciach spásy.

Podobne aj apoštol Pavol a pisateľ Jakubovej epištoly reagujú na dobovú cirkevno-zborovú prax adresátov listu a píšú v snahe o hľadanie a otváranie pravdy vo veciach viery. Obaja vedia, že len správne pochopenie vzťahu viery a skutkov vedie k skutočnému vnímaniu milostivého ospravedlnenia Boha, a to ospravedlnenie zaväzuje k novému životu. Len ak si je cirkev správne a plne vedomá skutočnosti ospravedlnenia, môže byť vnútorne obnovená. Správne vnímanie ospravedlnenia vedie k ovociu viery v skutkoch, ktoré spoločenstvo budujú. Zvolený biblický text je preto vhodnou príležitosťou uvedomiť si nanovo v deň Pamiatky reformácie, čo nás o viere učí pisateľ listu Jakuba.

Ponajprv je hodná povšimnutia úvodná téza (2, 14), ktorou pisateľ Jakubovej epištoly spúšťa svojím perom sériu možných argumentov takého alebo onakého vnímania vzťahu skutkov a viery až dochádza k záverečnému konštatovaniu (2, 26). Kto pozorne číta medzitým diskusiu s pomyselným partnerom, zisťuje, že pisateľ Jakubovej epištoly sa vzácné s apoštolom Pavlom dopĺňa a mnohému nás tak o viere učí.

Pisateľa si možno v tejto chvíli vážiť preto, lebo nezačína sebaistým nemenným konštatovaním, ale jeho úvodná téza je vo forme otázky. Jeho nie len jednostranné argumenty v pomyselnom rozhovore o ňom prezrádzajú, že si pravdu nevytvoril, ale pravdu hľadal. Indiferentnému čitateľovi by sa mohlo zdať, že autor v liste populisticky pochlebuje židokresťanskému čitateľovi, pre ktorého bolo dodržiavanie konkrétnych zákonov alfou a omegou spirituálneho života vedúceho k spaseniu. V úvodnej otázke parafrázujúc akoby provokačne naznačoval, že viera za istých okolností nemôže spasiť. Tým ale nikde netvrdí, že to nie je osobná úprimná viera vo vykupiteľské dielo Ježiša Krista. Týmito slovami nás núti zamýšľať sa aj po 503. rokoch reformácie, čo pre nás viera znamená, a čo tak hrdo vyjadrujeme reformačným heslom: Sola fide!

Ani v našich kruhoch sa nevyhneme rôznorodým pohľadom na vieru. Niektorí povedia, že viera je len súkromná záležitosť medzi človekom a Bohom a nemá byť prezentovaná na verejnosti. Týka sa len vnútornej spirituálnej potreby. Niekedy opäť tí istí vierou verejne radi mávajú, keď ide o presadzovanie ich záujmov v spoločnosti. Viera tak prestáva byť vnímaná ako dar Boží, ale ako jeden z nástrojov na napĺňanie osobných ambícií.

Niektorí vnímajú medzi nami vieru viac z kultúrneho hľadiska. Ona je tým, čo definuje našu spiritualitu a konfesijnú príslušnosť. Radi sa hlásia k svojej viere, lebo im je sympatické jej učenie, ktoré sa nebálo byť „pokrokovým“ svojho času. Luteránska viera, tzv. „kultur-protestantizmus“ je pre nich prototypom vzdoru, nepoddajnosti a symbolom odvahy. Sotva však odkazom autentickej viery predkov vo svojej dobe. Ich aktivita na chode cirkvi zväčša chýba a luteránsku vieru vnímajú skôr ako skvelý a ucelený filozofický systém.

Nájdu sa aj takí, ktorí si prostredníctvom viery utvrdzujú svoju konfesijnú príslušnosť, ktorá je pre nich rodinným pokladom tradovaným z generácie na generáciu. Z viery sa stáva dedený rodinný poklad, ktorý je symbolom súdržnosti. Nie sú im veci cirkevného života úplne ukradnuté, ale zabúdajú sa samých seba pýtať, čo pre nich tento dedený rodinný poklad znamená a ako by jeho bohatstvo malo byť preukazované v dennodennom praktickom živote.

Pisateľ Jakubovej epištoly hovorí: tak takáto viera nestačí! Nie je zjavná v praktickom živote. Je ako leštená motorka v garáži, ktorej krása nikdy nebola overená brázdami okolitých ciest. Schovaná kdesi v domácej vitríne rodinného dedičstva alebo ako záver nášho textu parafrázujúc hovorí: krásna živá mŕtvola bez väčšieho významu v tomto svete. Zároveň týmto nechce autor listu podporovať vieru, ktorá si zakladá na konkrétnych zámerných skutkoch domnievajúc sa, že tým o svojej úžasnej viere presvedčia ľudí okolo seba, ba horšie, aj samotného Boha a zabezpečia si tak istotu spasenia. Aj tu sa viera dostáva len do pozície nástroja a kráča ruka v ruke s duchovnou pýchou.

„Mé echei erga“ v texte prekladáme ako „nemá skutky“. Je to správny preklad. Mnohých však navádza k spôsobu myslenia, že ide o konkrétne skutky, ktorých sa musím držať, aby som dosiahol spasenie. Slovo „erga“ však v gréčtine v spojitosti s konkrétnymi slovami vyjadruje aj činnosť. V spojitosti so slovom „pístin“ (skutky viery) by sme to preložili jednoduchým slovom „verenie“. Určitý nepretržitý od okolností života nezávislý proces, ktorý sa v rozličných okolnostiach života preukáže a uskutoční bez našich bočných zámerov. Neriadi sa okolnosťami života, ale na okolnosti života reaguje automaticky.

Nejde mu o to, aby svoju vieru skutkami dokazoval, ale jeho počínanie preukazuje jeho vieru.

Nejde o skutky viery, ale o uskutočňovanie viery v rozličných okolnostiach života. Aby nám naša viera k niečomu bola, potrebuje dostať šancu uskutočniť a osvedčiť sa v realite života.

Nejde o konkrétne prejavy skutkov viery, ale o uskutočňovanie viery v živote, teda doslova spomínané „verenie“. Viera ako tradovaný poklad otcov schovaný kdesi v domácej vitríne nám je na nič. Takisto viera schovaná v chrámoch, rôznych aktivitách spoločenstiev cirkvi, ktorá sa v živote neosvedčuje, je nám na nič a nemáme tak veľa dôvodov veriť sile jej významu pre náš život. Výstižne v krátkosti to vystihol Michal Hreško vo svojom príspevku v Cirkevných listoch (r. 1981, s. 174): „Stať sa kresťanom je jedna vec a byť kresťanom je druhá vec.“

Na prahu výročia reformácie sme opäť privedení k zamysleniu sa nad autenticitou a uskutočňovaním našej viery v praktickom svete, do ktorého sme vyslaní.

Pýtame sa sami seba, či sa príliš neuzatvárame sami do seba s našou vierou ako cirkvi, ale aj ako jednotlivci, ktorí cirkev tvoria?

Čomu venujeme a načo míňame našu energiu?

Radi spomíname na minulosť a organizujeme množstvo spomienkových slávností, ktoré odkazujú na uskutočňovanú vieru našich otcov, ale vnímame objektívne ako sa táto viera uskutočňuje v našich životoch a životoch našich spoločenstiev?

V každej dobe prichádzajú pre cirkev nové výzvy, v ktorých sa musí uskutočniť viera, ktorú hlása a chce ňou oslovovať jej zverené okolie.

V tomto roku nás čaká citlivá téma zmeny financovania našej cirkvi. Prinesie to určite mnoho ťažkostí, ale dokážeme ako veriaca cirkev vnímať aj tento moment – medzník cirkvi – ako príležitosť k osvedčeniu našej viery? Zbierka organizovaná apoštolom Pavlom pre cirkevný zbor v Jeruzaleme zahŕňala v sebe predovšetkým predpoklad viery. Nebola len ekonomickou záležitosťou praktickej existencie kresťanského zboru, ale predovšetkým znakom jednoty vo viere a uskutočnením viery v praktickom živote. Skúsme vnímať aj túto prichádzajúcu výzvu ako príležitosť k osvedčeniu osobnej viery a viery cirkvi a nedajme sa zatiahnuť do nešvárov tých, ktorí túto tému budú radi zneužívať na obhajovanie vlastných téz a sebou vytvorených právd!

Naša osobná viera je dôležitou súčasťou všetkého, čo ako kresťania uskutočňujeme a čoho sa nádejame.

Bez viery by mnohé z toho, čo robíme, nedávalo žiaden význam. Naopak s vierou dokážeme v živote vykonať to, čo by bolo čistým rozumom neuskutočniteľné. Pisateľ Jakubovej epištoly nám v danej perikope pred oči k tomu dáva hneď dva príklady: neviestku Rachab a otec viery Abrahám. U oboch bola pri ich činoch dôležitá prítomnosť viery. Z hľadiska rozumu bol počin Rachab neuskutočniteľný a veľmi riskantný. U Abraháma bola pri synovi Izákovi viera nevyhnutným a jediným dôvodom jeho činu. Bola dôležitým nevyhnutným predpokladom, aby to, čo ide robiť, malo zmysel. Ak by sme odstránili z jeho konania vieru, nevideli by sme poslušnosť Hospodinovmu slovu, ale Abraháma ako bezcitného vraha. Odstráňte motív viery zo života Dr. Martina Luthera a neuvidíme autenticky veriaceho nedokonalého človeka, ale rebela, ktorý si dovoľil prekračovať pevne stanovené hranice.

Odstráňme z organizovania našich spomienkových slávnosti zmysel našej viery a neuvidíme seba ako veriacich ľudí, ktorí si chcú brať príklad z autentickej viery svojich otcov, ale len obyčajných nostalgicky cítiacich a históriu neopomínajúcich ľudí.

Odstráňme prítomnosť našej viery v otázke budúceho nového financovania cirkvi a neuvidíme vieru uskutočňujúcich ľudí v snahe o vyjadrenie vzájomnej jednoty cirkvi, ale ekonómov snažiacich sa zhodnotiť potenciál a možnosti prežitia cirkvi v našej spoločnosti.

Odstráňme vieru z našich životov a stratíme kurzor pravdy, ktorá vychádza z Písma.

Začneme sa riadiť vlastným umom a vôľou, budeme si vytvárať vlastné pravdy a tézy a stoj čo stoj ich presadzovať na úkor pokoja, radosti spoločenstva a bratsko-sesterskej lásky.

Viera nás vedie k životu v pravde. Pozýva nás k jej osvedčeniu v reálnom živote. Nepotrebuje sa preukazovať skutkami, ale skutky samé preukazujú ju v prichádzajúcich okolnostiach života. Je hnacím motorom cirkvi a prvým a nevyhnutným predpokladom vnútornej obnovy cirkvi v každej dobe. Tak ako je mŕtve telo bez duše, tak je mŕtva celá viera cirkvi bez jej uskutočňovania v praktickom živote. Naopak, cirkev vo viere plne vedomá si milostivého ospravedlnenia od Boha je pozvaná a chce kráčať v novote života. Takáto cirkev je schopná vnútornej obnovy napriek všetkým problémom, s ktorými sa stretáva. Nie sú viac dôležité moje záujmy, ale v prichádzajúcich okolnostiach života pravda, ku ktorej som vo viere v Krista povolaný. K takejto živej a plne vedomej uskutočňovanej viere nás pozýva pisateľ Jakubovej epištoly aj v deň Pamiatky reformácie v tejto perikope. Význam tohto jeho odkazu podčiarkujú a stručne vyjadrujú aj slová Dr. Martina Luthera v diele „O slobode kresťana“ spred 500. rokov:

„Dobré, zbožné skutky nerobia dobrého, zbožného človeka, ale naopak, dobrý zbožný človek robí dobré, zbožné skutky.“

Amen.

Mgr. Samuel Sabol
Katedra praktickej teológie